

Villa Pisani

Nederlandse bloementuin in de Veneto

De prestigieuze Villa Pisani in Vescovana was sinds de middeleeuwen in bezit van de dogefamilie Pisani, maar raakte in de loop der eeuwen jammerlijk in verval. Hoe de Nederlands-Engelse 'gravin Pisani' het landgoed in de Veneto in de 19de eeuw in oude luister herstelde.

TEKST MIRIAM WELSING

Vijftien jaar geleden ontmoette ik in Florence Mariella Bolognesi Scalabrin. Ze leek op een Italiaanse diva, elegant gekleed, mooi dik grijs haar en een verfijnde, chique uitstraling. Ze vertelde mij over haar historische landgoed Villa Pisani in Vescovana. Ze prikkelde mijn nieuwsgierigheid zodanig dat ik diezelfde winter nog de trein pakte naar de Veneto. Op het stationnetje van Rovigo werd ik opgehaald door Graziano, de trouwe opzichter van Villa Pisani. Via een mooie oprijlaan kwamen we uit bij de gietijzeren poort van de villa, en ik werd op slag verliefd. Tijdens die eerste kennismaking met het landgoed – dat ik sindsdien beschouw als een tweede thuis, waar ik regelmatig weekenden verblijf – vertelde Mariella mij het verhaal van de Nederlands-Engelse Evelina van Millingen, La Contessa Pisani ('de gravin Pisani') en 'schepper' van deze imposante plek.

Venetiaanse fine fleur

Evelina van Millingen werd in 1830 geboren in Istanbul, waar haar vader Julius van Millingen eerder had gewerkt

als arts van Lord Byron. Evelina's Franse moeder was opgegroeid in de harem van de Gran Sultan in het Topkapi-paleis in de stad. Evelina had een moeilijke band met haar moeder en ging daarom op jonge leeftijd bij haar oma in Rome wonen, waar ze een veelzijdige opvoeding genoot en waar ze later ook ging studeren. Ze groeide op als een welgemanierde, welbespraakte en onderlegde jongedame.

Na een terugkeer van enkele jaren naar Istanbul maakte Evelina met een vriendin een reisje naar Venetië, waar ze op een avond in Teatro La Fenice haar opwachting maakte in een prachtig Turks gewaad. Haar exotische verschijning bleef niet onopgemerkt; de vijftien jaar oudere aristocraat Almorò III Pisani kon zijn ogen niet van haar afhouden en maakte haar het hof – met succes, want in 1852 volgde een bruiloft. Ook op het huwelijksfeest ging Evelina weer gekleed in een kleurrijk Turks gewaad, en ze werd een graag geziene dame in de high society van Venetië.

Almorò III was de laatste telg van de eens zo machtige dogefamilie Pisani. Van de vele familiebezittingen, zoals de beroemde Villa Pisani in Stra, was echter niet veel meer over. Almorò bezat slechts

nog de mooiste verdieping van het Palazzo Barbaro in Venetië en het landgoed Villa Pisani di Vescovana. Na een poosje had Evelina het kosmopolitische leven in Venetië wel gezien en trok ze zich terug op het landgoed in Vescovana. Best een opmerkelijke keuze, want in die tijd was La Bassa Padovana, gelegen tussen de Colli Euganei en de rivier de Adige, nog een moeilijk begaanbaar moerassig gebied, waar malariamuggen het leven van de bewoners zuur maakten.

De schouders eronder

Op het moment dat Evelina en Almorò in de villa trokken, die in de 15de eeuw werd gebouwd door kardinaal Francesco Pisani, toen nog bisschop van Padua, was die onbewoonbaar. De enorme zalen

Evelina's exotische verschijning bleef niet onopgemerkt; de aristocraat Almorò III Pisani kon zijn ogen niet van haar afhouden

met fresco's van onder anderen Paolo Veronese en Lodewijk Toeput (in Italië ook wel Ludovico Pozzoserrato) waren al jaren in gebruik als opslagplaats van hooi, en er liepen kippen en varkens rond. Het domein was enkel nog in gebruik als boerderij van de ooit zo voorname dogefamilie. Terwijl haar man de laatste jaren van zijn leven met de verkoop van omliggende terreinen zijn familieschulden vereffende, begon Evelina met de wederopbouw van de villa. Almorò overleed in 1880, Evelina was toen vijftig jaar oud, weduwe en kinderloos.

Boven: de huidige eigenaresse van Villa Pisani, Mariella Bolognesi Scalabrin. Linkerpagina, met de klok mee: portret van Evelina Pisani-van Millingen; zicht op de tuin; een van de bovenzalen in Villa Pisani.

Evelina's bloementuin staat in het voorjaar vol met tulpen en in de zomer met rozen, iets wat in Italië ongebruikelijk en kostbaar was

Deze pagina, boven: een rozenboog bekroond met het Pisani-wapen; rechts: gasten van Evelina onder de pergola. Rechterpagina, met de klok mee: een ontbijt in Villa Pisani tijdens een event; een van de vele curiosa in de villa; doorgang naar de B&B-kamers.

Na de volledige renovatie van de villa legde Evelina een bloementuin aan, die in het voorjaar volstaat met tulpen en in de zomer met rozen – iets wat in Italië ongebruikelijk en kostbaar was. Haar liefde voor tulpen en bloemen kwam voort uit haar Nederlandse achtergrond en haar jeugd in Istanbul. Ze bestelde haar tulpenbollen, uiteraard, in Nederland. In het gedeelte van de Engelse tuinen liet Evelina bovendien een groot theater bouwen, waar ze allerlei evenementen organiseerde.

Ze kreeg het ook voor elkaar om het landgoed opnieuw agrarisch rendabel te maken. Ze kocht vijfhonderd stuks vee om het land te ploegen, Engelse machines om te dorsen, en liet moderne stallen bouwen. Ze koesterde de boeren die voor haar werkten door hun rechten te respecteren en hen een eerlijk loon te betalen. Bijzonder was ook dat ze alleen met paard-en-wagen – *not done* voor een

dame in die tijd – door haar velden raasde om het werk en haar gewassen te controleren.

Beroemde gasten

Evelina boekte groot succes met haar renovatieproject, maar het was hard werken en ze kreeg in haar omgeving soms ook te maken met jaloezie omdat ze als alleenstaande buitenlandse vrouw zo anders en succesvol was. >

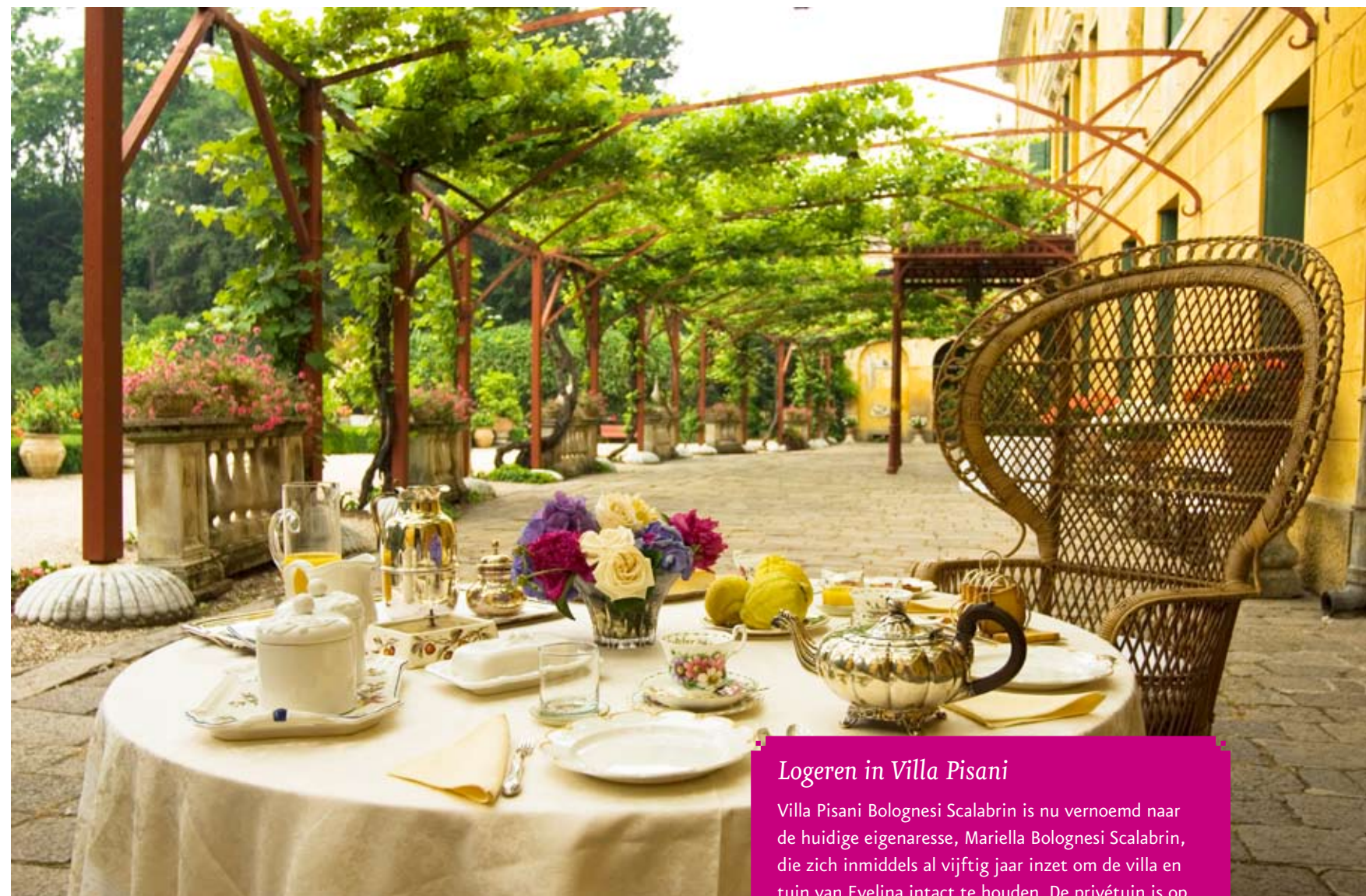

Deze pagina, links: een schilderij met Evelina (links) en een vriendin aan de thee in een bovenzaal van de villa; onder: uitzicht op de tuin vanuit een van de B&B-kamers. Rechterpagina, boven: bij mooi weer wordt het ontbijt buiten onder de pergola geserveerd; onder: de pauw is een belangrijk symbool in de tuin van Evelina.

De bloementuin bood haar troost in de dagelijkse strijd met het harde landleven. Ze hield van de natuur en koesterde haar tulpen en vele dieren met speciale fantasienamen. Ze noemde haar tuin Crispin de Pass, omdat het ontwerp geïnspireerd was op de *Hortus Floridus*, het boekwerk van de 16de-eeuwse Nederlandse graveur Crispijn van de Passe. Ook voor vele anderen werd Villa Pisani

een toevluchtsoord. De door Italië reizende upper class uit het victoriaanse tijdperk kwam nieuwsgierig kijken naar Evelina's levenswerk. En zij leidde hen maar wat graag rond door haar stallen, boerderijen en bloementuin. Zo logeerden onder anderen de koningin van Zweden, de oudste dochter van koningin Victoria van Engeland, de Amerikaanse schrijver Henry James, zijn landgenoot schilder John Singer Sargent en de Engelse dichter Robert Browning op Villa Pisani. In 1888 ontving Evelina de jonge Margaret Symonds, de dochter van John Addington Symonds, schrijver van het boek *A Short History of the Renaissance in Italy*, en zoals veel Engelsen uit die tijd groot liefhebster van het Italiaanse landschap, kunst en reizen. Ze bundelde haar memoires en tekeningen van haar verblijf in Vescovana onder de titel *Days Spent on a Doges Farm*, een prachtige getuigenis van het leven van Evelina. Evelina stierf in 1902, na een leven van hard werken. Ze werd begraven naast haar man in de neogotische familiekerk aan de rand van het landgoed. *Guardate, ho amato la giustizia e odiato l'iniquità*, staat te lezen op haar graf: 'Ik heb rechtvaardigheid liefgehad en onrecht gehaat.' ♦

Logeren in Villa Pisani

Villa Pisani Bolognesi Scalabrin is nu vernoemd naar de huidige eigenaresse, Mariella Bolognesi Scalabrin, die zich inmiddels al vijftig jaar inzet om de villa en tuin van Evelina intact te houden. De privétuin is op afspraak te bezichtigen, maar leuker is misschien nog een verblijf in een van de acht antiek ingerichte B&B-kamers in de villa. De kamers bieden fraai uitzicht over het landgoed en met mooi weer wordt het ontbijt geserveerd onder de pergola in de tuin. Er is een groot zwembad en in de omgeving is voldoende gelegenheid voor uitstapjes: de stad Padua met zijn beroemde fresco's van Giotto in de Scrovegni-kerk, maar ook Este, Arquà Petrarca, Montagnana en het Castello di Monselice zijn een bezoek meer dan waard. De tuinen, zalen en het grote theater van Villa Pisani zijn een bijzondere locatie voor bruiloften en culturele evenementen. Zo vindt er in oktober van 2015 de derde editie plaats van de jaarlijkse bloemenfair, met als thema 'I bulbi di Evelina' ('de tulpenbollen van Evelina'). Kijk op de website voor precieze data.

♦ Villa Pisani Bolognesi Scalabrin
Via Roma 25-19-31, Vescovana
tel. +39 0425 920016 / +39 336 496470
www.villapisani.it

